СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 161. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 12. липня, 1923. — VOL. XXXI. No. 161. Jersey City, N. J., Thursday, July 12, 1923. THREE CENTS

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКІ МАЙНЕРИ ЗАСТЕРІГАЮТЬ СОБІ ПРАВО СТРАЙКУ ВІД 1-ГО ВЕРЕСНЯ С. Р.

ЕТЛЕНТИК СИТІ, Н. ДЖ., 10. липня. — Конференція власників та управителів копалень твердого угля в Пенсилвенії, яка тут відбувається, звернулась до управи майнерських юній із зазивом, щоб вони дали запоруку, що не здержать праці від 1-ого вересня с. р., коли то скінчиться уова щодо теперішних платень майнерів.

Управа юній на сей зазив дала відмовну відповідь.

ДОРОГИЙ ПЕРЕВІЗ УГЛЯ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ

ВАШИНГТОН, Д. К., 11. липня. — Міжстейтова торговельна комісія запорядила доходженне у справі цін перевозу твердого угля на зелізницях.

Се зроблено на прошенне углевої комісії, яка вважае ті ціни занадто високими.

АМЕРИКА ПІДПИРАЄ АНГЛІЙСЬКУ ПОЛІТИКУ У СПРАВІ РУРЩИНИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 11. липня. — Державний секретар Гюс заявив, що Злучені Держави хотять інтервенювати задля полагоди французько-німецького спору ізза Рурщини і так званих „воєнних відшкодовань".

В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що Америка буде підпирати англійську політику у справі Рурщини.

АМЕРИКА ЩЕ НЕ ПРИЗНАЄ МЕКСИКАНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

ВАШИНГТОН, Д. К., 11. липня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що вісти у пресі, буцімто правительство Злучених Держав мало намір тепер признати мексиканське правительство, є неправдиві.

УНЕВАЖНЕННЄ ВИБОРУ ОДНОГО РАДНОГО МІСТА НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 11. липня. — Нюйорська міська рада (борд оф олдермен) уневажнила вчера вибір на олдермена Джорджа В. Герриса (Нігра, републиканця), а на його місце признала вибір Джона В. Смита (Нігра, демократа).

Вибір був минулої осени і тоді Герриса проголошено вибраним маленькою більшостю голосів. Одначе сей вибір заперечено і тоді запоряджено доходження і перечисленне голосів.

По перечисленню голосів показалось, що Смит одержав далеко більше від Герриса. Через те вибір останнього уневажнено, а признано вибір Смита.

Він одержить також платню від часу вибору. (Платня олдермена в Ню Йорку $3,000 річно).

ЖЕНИТЬСЯ З МАЧУХОЮ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 11. липня. — Тутешній артист Вілгелм Ван Бек одержав нині дозвіл женитися зі своєю мачухою Ленорою Брайденбах, яка розвелася з його батьком.

Він має 30 літ, вона 42, а батько 56.

Батько також дістав лайсенс і буде женитися з іншою женщиною.

СПЕКА

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. липня. — Нині було в Ню Йорку 88 степенів горяча. Від спеки занедужало двох мущин, з котрих один помер.

КАРА ЗА ПІДВИСШЕННЄ СУМИ НА ЧЕКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. липня. — Панна Берніс Керис одержала чек на $8.65, на якому дописала з переду 5 і виміняла на $58.65.

За се засуджено її до дому поправи, Бедфорд Ріформеторі.

КАЖЕ, ЩО ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА І БАЛКАН ПОСТУПАЮТЬ НАПЕРЕД

НЮ ЙОРК, Н. Й., 11. липня. — З Европи вернувся заступник президента Пенсилвенійської зелізниці ген. Вилієм В. Етерборі.

Він каже, що Чехо-Словаччина, Австрія і балканські держави поступили так значно наперед в останніх кількох роках у своїй економічній відбудові, що вони не дбають, що діється в Західній Европі.

СПАДОК ЦІН ЗБІЖА В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, Ілл., 10. липня. — На тутешньому збіжевому торзі нині впали ціни усіх родів збіжа.

Пшениця упала до ціни 1 доляр за бушель.

Сей спадок цін викликав велике невдоволенне серед фармерів, котрі заявляють, що продукція пшениці більше коштує аніж 1 доляр за бушель.

КОНВЕНЦІЯ БРАТСТВА ЕЛКС

АТЛАНТА, Джорджія, 10. липня. — Тут відбувається 59-а конвенція добродійного братства Елкс.

Братство має 826,825 членів. Фонди централі виносять $1,099,912.

КАЛІКА ВИРАТУВАВ ТРОЄ ТОНУЧИХ ДІВЧАТ

ЛЕЙК ГАЙЕТКАНГ, Н. Дж., 9. липня. — Нині виратував тут троє тонучих дівчат Чарлз Бенз. Дівчата випали з човна і тонули в озері. Товпа бачила їх здалека, але ніхто не важився спішити їм на помі́ч, лише один Чарлз Бенз, котрий є калікою від кількох літ, скочив до води, доплив до тонучих і всіх їх виратував.

ХРУНІВСЬКА ГАЗЕТА.

В Коломиї зачали Поляки видавати польську тижневу газету в українській мові п. з. „Право Народу" (чому не — „Право Панів"?).

З галицьких Українців ніхто не хотів нанятись на редактора сеї газети. Тільки найшлось кількох Буковинців і Придніпрянців, котрі не знають і не розуміються на Поляках і тому пішшли їм на службу.

Та є надія, що та служба довго не потриває і вони пізнають що залізли в багно ката.

ВИБОРЧА РЕФОРМА В ІТАЛІЇ

Уряд Муссолінія склав тепер проєкт виборчої реформи, який має запевнити перевагу Фашістам. Проєкт має на увазі відміну істнуючої тепер пропорціональної системи й заводить замість неї комбінацію мансорітарної і пропорціональної системи; згідно з цим проєктом партія, яка здобула вівносну більшість при виборах, здобуває дві третини місць в парляменті, себто 356 з 535, а решта, себто 179 розділюється між партіями меншости по пропорціональній системі. Для вияснення співвідношення партій з цілої Італії має бути утворена одна виборча округа а крім того країна поділяється на обласні округи. Число депутатів цих вираховується в той спосіб що для партії, яка одержала більшість, добуток встановлюється діленням числа поданих за її список по цілій Італії голосів на 356 а для партій меншости діленням одержаних всімо ними голосів на 179. Ценз депутатів щодо віку має бути знижений з 30 до 25 років

ПОВСТАНЧИЙ ЗАГІН НА БІЛОРУСИ.

В слонінським повіті на Білоруси польські війська зліквідували повстанчий білоруський загін отамана Шершеня, котрий був товаришем організатора повстанчих відділів Місевича, розстріляного минулого року Поляками. Повстанчий загін Шершеня крився в лісах, нападаючи на дооколичні села. Польське військо окружило ліс і розбило цей загін, причім згинуло 4 повстанців і сам Шершень. Згинув також один польський жовнір, а другого поранено.

ГАЛЛЄР ІДЕ ДО АМЕРИКИ.

Ґенерал Юзеф Галлер виїзджає до Америки. Опозиційна польська преса з з того приводу підняла крик, в переконанню що Галлер іде до Америки в ролі аґітатора з рамени „Хієни"

ПРОЄКТ БАЛТІЙСЬКОЇ СПІЛКИ.

Берлінська німецька газета „Фоссіше Цайтунг" повідомляє, що в Ревелі, столиці Естонії, має відбутись конференція балтійських держав, на якій буде обмірковуватись проєкт утворення спілки балтійських держав, яка ставить собі такі завдання:

1. Балтійське море оголошується невтральним. Всі кріпости на берегах Балтійського моря за винятком Зунда і обох Бельтів розброюються. Ні одна з держав не має права тримати на Балтійському морі великі військові судна. Ґарнізони кріпостий Зунда і обох Белтів мають складатись з військ всіх частинах. На чолі їх мається на увазі поставити міжнародніх командантів. На сухопутних кордонах мається на увазі утворити невтральні зони.

2. Митні кордони по можливости знищується. Росії мається на увазі надати право відкривати вільні гавані в портах окраїнних державах.

3. Члени Балтійської спілки, які входять до складу Ліги Народів, заявляють, що вони передають представництво делегатови тої балтійської держави яка в даний період буде присутня на раді Ліги Народів. Делегат цей одержує інструкції від директорії балтійської спілки. До складу спілки згідно з проєктом мають входити Німеччина, советська Росія, Польща, Естонія, Литва, Латвія, Фінляндія, Швеція, Норвегія і Данія.

Проєкт цей підтримується Швецією і Фінляндією. Совєтський уряд до сього часу участи в переговорах не брав.

САМОГОНКА НА УКРАЇНІ.

Агенція „Вістник" повідомляє, що по відомостям головного управління міліції на протязі травня на території України 9360 ревізій, при чому знайдено 4720 таємних горалень, затримано 4135 самогонщиків конфісковано 4720 самогонних апаратів, 2019 ведер самогону і 960 ведер закваски. Розпочато 4720 судових розправ по обвинуваченню в вигонці спирту і 2963 по обвинуваченню в продажі самогону. В порівнанню з квітнем число таємних горалень збільшилось на 52 відсотки. Ці відомости охоплюють лише міста України, з огляду на те, що боротьба з самогоном на селах перебирає в стадії підготовки.

В ЄРУСАЛИМІ.

На днях Араби замордували в Єрусалимі англійського офіцера, команданта жандармерії.

ЗВОРОТ ДЗВОНІВ З РОСІЇ.

Як ми вже доносили, до Варшави прибули вже і ще прибувають церковні дзвони, евакуовані в часі світової війни з Галичини, Волині й Холмщини до Росії. Завідує видачею дзвонів їх власникам митрополича римо-католицька капітула (Варшава, Медова 17). Заінтересовані особи можуть приїздити до Варшави по дзвони особисто з відповідними уповноваженнями і документами та платити за доставу з Росії 15 прц. вартости дзвона, т. є. по 26.000 мп. за кільограм ваги дзвона. Часть тих дзвонів можна вже відобрати і після спису долученого до транспорту привезених дзвонів, слідуючі громади можуть зголоситися по відбір дзвонів, а то: Більче золоте (або Анучин). Бобятин 1. Підгорорче1, Деліїв, пов. Станиславів 1, Довжанка пов. Тернопіль 1, Фірлеївка 1. Голгоче 3, Гільче або Сільце 1. Хоростків 2 (зазначені в відливі за о. Василя Богоноса). Холоїв 1. Губче 2, Горпиня 1, Іщків 1, Козова 1. Княже (село) 1, Крайне 1. Камінка Срумилова 1. Кізлів (в горі сильно розбитий зазначений за о. Гр. Словицького 1883 р.), Кімера 1, Кипячка коло Тернополя 1, Ковалівка 1, Межигорці пов. Броди 1. Монастир пов. Камінка струм. 1, Носівці пов. Тернопіль 3. Настасів 1. Оришківці 1. Огниря (Огнержа(1. Пожежин 1, Полупанівка пов. Скалат 1, Переспа 1, Плотича пов. Тернопіль 1. Полтви 1, Петриків пов. Тернопіль 1. Радехів 2. Ротеновець 1, Ступки п. п. Бірки Великі 1, Сваричів 1, Сасів 1, Свитязів 1. Тарнаків 1, Техів 1. Тишиця 1. Товстолуг п. Тернопіль 1. Убінє 1, Августівка пов. Бережани 1. Бенявки пов. Підгайці 2, Чехи село 1, Янівка пов. Тернопіль 1.

РОЗПРАВА ПОВСТАНЦІВ НА УКРАЇНІ.

„Руль" повідомляє, що в кінці травня в харківському верховному трибуналі розглядалася в дорозі касаційного поступування справа 64 членів української повстанської організації. При першому розгляді справи подільський революційний трибунал засудив деяких обвинувачених до розстрілу, а решту до тюрми на довгі терміни. Верховний трибунал уневажнив присуд подільського революційного трибуналу.

СОВЄТСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО В ЄГИПТІ.

З Москви доносять, що совєтський уряд висилає на днях своє представництво до Єгипту.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗА СКЛИКАННЄМ МІЖНАРОДНЬОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ НІМЕЦЬКИХ „ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ"

ЛОНДОН, 11. липня. — Британський премієр Стенлі Болдвин має завтра заявити в палаті ґромад, що він є за пляном американського державного секретаря Гюса, щоби скликано міжнародню комісію, яка прослідила би, чи і скільки Німеччина всилі платити аліянтам „воєнного відшкодовання".

Британське правительство вишле ноту до всіх аліянтів, щоби дали відповідь на останнє німецьке предложенне.

Як тут запевняють, Італія і Японія годяться зі становищем Великої Британії у відношенню до Німеччини, тільки Франція з Бельґією покищо отягаються.

ФРАНЦІЯ ПРОГРАЛА В РУРЩИНІ

ПАРИЖ, 11. липня. — В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що французьке правительство бачить свою невдачу в Рурщині і готове піддатись Англії та приняти її політику у відношенню до Німеччини.

НІМЕЧЧИНА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ЗАМКНЕННЯ ГРАНИЦЬ В НАПАДЕНИХ ПРОВІНЦІЯХ

БЕРЛІН, 10. липня. — Німеччина вислала протест до британського й італійського правительства з причини замкнення границь Рурщини і Ренщини Францією і Бельґією.

Німецьке правительство поручило своїм амбасадорам в Лондоні і в Римі, щоби зясували, які перепони і трудности мусить через те терпіти німецький нарід. Навіть посли з Ренщини не можуть приїхати до парляменту в Берліні ізза перерванння всякої комунікації на границі.

ПРОВІДНИК НІМЕЦЬКИХ ФАШІСТІВ ДО РУРЩАН

БЕРЛІН, 10. липня. — Провідник німецьких фашістів в Баварії, Гітлер, видав до Німців в Рурщині відозву, в якій взиває їх, щоби уживали всіх способів у боротьбі проти французьких наїзників, навіть динаміту до висаджування мостів, зелізниць і домів.

Се спосіб, каже він, яким Ірляндці здобули свободу.

ОСТАННІ АМЕРИКАНСЬКІ ЖОВНІРИ ПОКИНУЛИ НІМЕЧЧИНУ

БРЕМЕН, Німеччина, 10. липня. — Сюди приїхали вже останні американські жовніри з американської окупаційної армії, котра стояла над Реном. Вони завтра відплинуть до Америки.

ЖИДІВСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ ДО ПАЛЕСТИНИ

ЛОНДОН, 10. липня. — З жидівського звідомлення про еміґрацію Жидів з цілого світа до Палестини виходить, що за 17 місяців, відколи ведеться жидівська іміґраційна акція, прибуло до Палестини 16,800 Жидів.

(Палестина — величиною як пів Східної Галичини; живе там мілїон Арабів, котрі мають свою культуру та стару розвинену мову і релігію магометанську; з Жидами споріднені тільки расово, бо вони теж Семіти. Жидів в Палестині всього около 70,000; займаються вони переважно торговлею).

УБИТО ЕГИПЕТСЬКОГО КНЯЗЯ В ЛОНДОНІ

ЛОНДОН, 10. липня. — Тут найдено в готелі убитого египетського князя Алі Фамі.

Підозрівають, що його убила його жінка, Француженка Марі Марґеріт, її увязнено.

ЕМІҐРАЦІЯ З МАДЯРЩИНИ

БУДАПЕШТ, столиця Мадярщини, 10. липня. — До мадярського уряду зголосилось 30,000 осіб по пашпорти до виїзду в Америку. Одначе число допустимих осіб, яке американська влада призначила для Мадярщини, виносить лише 5,688, отже решта зголошених не може виїхати до Злучених Держав.

Мадярське правительство в першу чергу дає пашпорти сим, що давнійше зголосились і сим, що мають в Злучених Державах чоловіків або жінок і хотять до них виїхати.

Також богато зголошується тут до виїзду в Канаду, до Мексика і до Південної Америки.

БОЛГАРІЯ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ АЛІЯНТСЬКОЇ ЗРАДИ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 10. липня. — Болгарський премієр Занков вислав до аліянтів протест проти аліянтсько-турецького мирового договору, в якому аліянти признають Туркам Карагач і сим запирають Болгарії доступ до Еґейського моря.

Заков каже, що Болгарія в договорі в Неї, у Франції, обіцяла богато аліянтам і всі приречення виповнила, а аліянти обіцяли тільки одну річ і сеї не виповнили.

ВСІ МАЮТЬ ПРАВО... СЛУХАТИ МОСКВИ

МОСКВА, 9. липня. — З оголошеного повного тексту „конституції" „Злучених" „Держав" „Росії" виходить, що поодинокі „держави", які „належать" до Росії, таки мають право відлучитись від тої „федерації".

В тій „конституції" сказано, що території жадної з федеральних „республик" не можна змінювати без її згоди, та що постанови про відступленне поодиноких „републик" від „федерації" можна тільки тоді змінювати, як на се згодяться всі її „републики".

(Се значить, що без згоди Московщини нічого в тій славетній „федерації" не можна зробити).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛЯХИ ЗАБОРОНЯЮТЬ УКРАЇНЦЯМ НАЗИВАТИ СВОЮ МОВУ УКРАЇНСЬКОЮ.

Львівський український дневник „Діло" пише:

„Від ряду літ середні школи з українською викладовою мовою вживають у свідоствах і документах слова **український**, замісць давнійшого слова **руський**.

„Аж тепер нараз куратор Собінський зорганізував хрестоносний похід проти слова український, видаючи циркуляр до дирекції українських державних і приватних середніх шкіл під датою 23. березня, 1923, до ч. 2735, котрим ЗАКАЗУЄ ВЖИВАТИ СЛОВО УКРАЇНСЬКИЙ, а натомісць приказує всюди на печатках, свідоцтвах та інших документах і у шкільній науці вживати виключно слово руський (ruski) замісць принятого слова український (ukrainski).

Львівська кураторія згаданий заказ уживання слова український видала виключно з політичних мотивів (львівську кураторію опанували вшехполяки, що вживають вже заходів, щоби місце Собінського заняв відомий із „Слова Польського" україноїд посол Прушинський) і наші школи очевидно не хотять йому підчинитись. Деякі збори учительські (пр. коломийської ґімназії і філії Учительської Громади (в Тернополі і також деінде) разом з головним виділом запротестували проти того заказу, а Народній Комітет віднісся до української парляментарної репрезентації у Варшаві для внесення інтерпеляції до міністра.

„Зрозуміла річ, що всі наші освітні і шкільні установи тай ціле громадянство мусять рішучо запротестувати проти нової затії Собінського."

* * *

Не першина вже Українцям чути „поучення" від ворогів, що вони не Українці.

Довгі літа московський царський уряд „учив" Українців, що вони не Українці, а тільки малоруська галузь Москалів. Він тримав на се „учених", агітаторів, „редакторів", „приятелів народа", котрі в Українців старалися вмовити, що вони „для свого добра" повинні покинути імя „Українець" та „український", а зватись „Русскими" і мову свою рідну „русскою", себто московською.

Ужито навіть і острого способу, бо в 1876-ому році заборонено друкувати українські книжки і ґазети.

Але ще перед війною Імператорська Академія Наук в Петербурзі заявила, що є українська мова; що вона окрема від мови московської, а самостійна мова.

А прийшла революція, вся Московщина погодилася з тим як з фактом.

Аж тепер повстали нові опікуни Українців і нові „учителі", як вони мають називатись.

На українську Галичину, на західну Волинь, на Холмщину і на Полісєе напали ляхи і хотіли-б ті землі присвоїти для Польщі разом з нападеним народом.

Слова Україна, Українець і український — небезпечні для Польщі, більше небезпечні як гармати. Бо за кровавою рижською границею на схід живе ще 32,000,000 Українців, котрі інакше не хотять називатись лише Українці, а котрих імя споює і єднає таксамо як і спільна історія, культура, мова, звичаї.

Аби сьому зарадити ляхи взялись на московський царський спосіб:

ЗАБОРОНЯЮТЬ УКРАЇНЦЯМ, ЩО ХВИЛЕВО ПОПАЛИСЬ ПІД ПОЛЬСЬКЕ ЯРМО, ЗВАТИСЯ УКРАЇНЦЯМИ.

Роздобули свою давню назву для Мазурщини — „МАЛОПОЛЬСЬКА" і хотять її причіпити до української Галичини, на зразок московський, як царська Росія називала нападену Україну „Малоросією".

Кромі того наказують Українцям в Галичині і в решті українських країв, що під польським ярмом, називати свою мову „рускою".

Безперечно, що такі і подібні польські розпорядки вказують тільки на крайну польську глупоту і більш нічого.

Що не вдалось царям і збанкротувало під їх царством, те не вдасться також і збанкротованим польським панам разом з їх паперовою Польщею.

Не вдасться Полякам вбити клин і розділити Українців на дві части. Не така легка се справа як підписати з московськими большевиками мир в Ризі.

Про се вони скоро переконаються. Але Українці будуть їм тямити їх діявольські а глупі, крайно глупі, пляни, з якими вибирались проти української нації на її розбите і нищенне. І колись не забудуть також їм за се заплатити.

Клим Поліщук.

„АНГЕЛЬСЬКИЙ ЛИСТ".

(З хроніки одного волинського села).

Передрук застережено.

(Докінчення)

4.

Наче хтось іскру вкинув у суху солому, яка, заховавшись, тліла й непокоїла всіх, але знайти її не було ніякої змоги. Говорили про святу гору Почаївську і згадували собі, як то колись ходили до неї і як молилися коло тієї скелі, на якій „стопку знати", а від того звичайна постійна туга робилася болючим жаданнем чогось світлого й радісного, нового й невідомого, що новим і радісним зробило-б житя саме. Майже половина села на прощу збіралася, тільки ніхто не знав, як то йти тепер, бо то-ж „Почаїв не так близько, та щей на тім боці"...

Так прийшов Великдень і то такий, якого старі люди не памятали, — сумний та невеселий. Не було ні „діянія", ні пасок свячених, бо церква запечатана стояла, а муки в жорнах ніхто не напетлює так, щоб хоч поляницю добру можна було спекти. Одних тільки писанок та крашанок було досить, а по тім знали, що Великдень...

На перший день, як і завжди було, забралися парубки на дзвіницю, тай стали дзвонити, а дівчата на цвинтарі гагілки завели, коли тут хтось „Зельмана" заспівав:

„Іде, іде Зельман,
Іде, іде його брат, —
Вишкотом, вишкотом,
Зельманова родина"...

— Ой, людоньки добрі! — голосно зітхнула якась бабуся. — То-ж так тільки колись за панщини співали!...

Старий Трохим зі своєю старою сидів собі під дзвіницею і спокійно дивився на біленьких баранчиків, що пливли по небу, але коли почув оте зітханне, то наче хто в лице його вдарив. Спершу почервонів, а потім схопився на ноги.

— Гей, ви! — крикнув він до людей. — Доки-ж це так буде?!

— А що таке — спитався хтось здивовано.

— Як то, що?! — кричав він далі. Та-ж оте саме!... Оте зітханне прокляте!... зітхають і зітхають, а нема того, щоб раз уже повірили і набралися сили!

— Хіба-ж ми невірні, чи що?! — образився хтось. — Думає, що як Параска знайшла ангельського листа, то він може кричати!...

— А ви спершу вислухайте! — говорив він так, наче який „горатель" на вічу. — Ставили кордонні стовпи, — зітхали! Приїздили реквізувати й „проднодатки" стягати, — зітхали! Ангельський лист був, — зітхали! Настав Великдень і знову зітхаєте і, вже самі не знаєте, чого й для чого!?...

— А що-ж нам робити, що?! — закричала до нього в свою чергу громада.

— На прощу! В Почаїв ідіть! — сказав на те Трохим твердо.

Йочули це дівчата й затихли, тільки одні звони на дзвіниці срібно-мідно дзвонили й заливалися, наче не раділи, а скаржилися, кликали й виражали... Слухали люди тих дзвонів і чули в своїх грудях наростання нових сил і повільно світліщали лиця і яснішали очі, наче з них полуда спадала.

— А як-же через кордон? — спитався хтось тихо й несміливо.

— Дорогою! Просто на захід через кордон, наче його й немає — повільно і з притиском проказав Трохим.

— Господи Боже! — скрикнули в один голос. — Як-же ми ранійш цього не подумали?! То-ж і справді, як підемо разом, то ніяка варта не стримає нас!

І вирішили йти, як тільки сонце зайде, бо „все-ж таки, не так помітно буде" і за ніч „третину дороги можна було-б пройти". Старій Парасці, як бувалій прочанці, доручили перед вести, а тому вона зараз-же пішла до дому і стала збіратися в дорогу. Инші ще зоставилися на цвинтарі, бо думали ще поговорити трохи, але слова не вязалися якось, тільки одні очі дивилися в другі очі і так усе розуміли...

5.

Тільки стало вечоріти, як за коловорот висунулася величезна ватага людей з тлумаками на плечах і, тримаючи в руках довгі костури, повільно рушила до кордону. Чорний присмерк горнувся до них, наче хотів закрити їх собою від очей кордонної сторожі, але вона вже давно помітила в сутінку вечора, як щось сунулося на неї величезною блідо-сизою плямою. Тремтючи від страху, стали трівожно пересвистуватися між собою і хтось навіть вистрілив, але бліда пляма не зникла, а все зростала й робилася грізною білою хмарою. Ще хвилина і на тлі темно-синього неба ясно вимальовалися якісь дивовижні білі постаті...

— Повстанці йдуть! — крикнув хтось пронизливо і враз затих, наче вдавився.

Темні тіни метнулися між кордонними стовпами і тихо впали в чорну млу ріллі. Біла хмара насунула на самий кордон і стала. З хвилину стояла нерухомо, наче казкова скеля, а потім розпалася на двоє.

— Бувайте здорові! — прогомоніло з одної частини хмари

— Щасливої дороги! — озвалося з другої.

І, ось, одна половина рушила далі й повільно поплила на захід, а друга довго ще стояла на місці і, не рухаючись, давалася буряною.

Раптом, десь уже на „тім боці", забреніло:

„Пречиста Діво, Мати Руського краю".

— Слава Богу! — гримнуло з нерухомої хмари. — Пройшли!..

І тут тільки перелякані вартові впізнали, що це є Личаківські люди в своїх білих свитах, але проте ніхто не насмілився підвестися з ріллі і спитатися їх — з ким ішли і кого так провожали!

...Вертаючись у село, почули, як перший раз закричали жаби на болоті і це якоюсь незрозуміло радісною трівогою наповнило кожді груди, бо то, як кажуть,—„тільки тоді справжня весна починається"...

І згадали, що майже кождого року в такий час на прощу виходили.

— Пішли й цього року, тільки як то вони вернуться?... — промовив хтось у голос; відповідаючи своїм думкам.

— Дасть Біг і вернуться! — озвалося декілько голосів і в тих голосах чулося те саме, що в гомоні збряної весняної ночі, — трівога і радість...

6.

Пішли дні за днями, як разки намиста понизалися. Тим часом вістка про те, що Личаківські люди пішли „на той бік аж до самого Почаїва",—блискавкою облетіла всі сусідні села і всюди стали говорити про те, що начеб то „вони мають якусь відомість про кордон принести"..

Голова „Комнезаможа" аж волося рвав на собі зі злости, але мовчав і ні слова з уст, бо як приїздив комісар допитувався про те, що сталося, то при всій громаді сказав:

— Як тільки що станеться такого, так ти, товаришу, відповідаєш!...

Пробував він щось таке і громаді сказати, але йому не дали й слова промовити. Сталося так, що всі в один голос йому закричали:

— Анцихристе клятий! Відчини нашу церкві верни попа нашого!...

Розлютився він на те і більше вже не говорив нічого. Пошептався щось із головою „Комнезаможа" і так поїхав із села. Гадали, що, може, навіть якась біда з того вийде, хоч уже ніхто її не боявся, але ще того самого дня вечером приїхав у село „стійковою" підводою якийсь, на смерть виснажений, блідий і худий чоловік. І коли тільки він став коло церкви і зліз із воза, як його зразу обступили і стали цікаво приглядатися. А чоловік зняв шапку і, кланяючись бридко обстриженою головою, спитався:

— Не взнаєте?

Господарі дивились і мовчали.

— То-ж ви мої парахіяни! — промовив він сумно і всі взнали в нім свого попа.

— Боже, Що з вами сталося?! — закричали, кидаючись до нього, як діти до батька свого.

— Спасибі вам, що замовили слово! — сказав піп зворушено. — Як би не це, то може й згинув би!...

Взяли його на руки, віднесли так аж до самої хати, де самотньо лила сльози молода попадя, а самі розійшлися по домах, щоб кождому зокрема відчути прихід тієї радости, яку віщував поворот священика...

І недовго прийшлось її ждати. Через два, чи три дні після того, раннім ранком поза селом знявся якийсь крик і галас, а слідом за тим безладна стрілянина. Тепер уже вартові добре знали, хто так смілuво йде проти них і, стріляючи вгору, хотіли хоч за свій переляк „віддячитися", бо знали, що не спинити того, хто беззбройно йде до свого. Покричали, постріляли, тай затихли і тільки одні слова пісні лунали:

„О, Пречиста Діво Мати
Не дай-же нам загибати,
В тяжкій недолі,
Ще й у неволі!..."

З пісне юпішли і з піснею назад приходили. Не дивлячись на ранній час, майже все село в коловороті стало — невмиване, нечесане, тільки що зі сну... Стало й палаючими очима надії дивилося, як повільним кроком наближалася до нього ватага рідних прочан. Здалека ще нічого не було видно, крім одних білих свит, але ось підійшли ближче і всі скрикнули від радости. — Стомлені й знесилені прочани йшли із сяючими лицями...

Не витримали більше і кинулися на зустріч. Сотні рук заплелися в обіймах дріжучих і сотні вуст вимовили одне тільки слово:

— Правда?!...

— Правда!... Правда!... — залунала стовуста відповідь. — Всміхнулася Божая Мати!... Всміхнулася!...

— Як?!... Як саме?!... — чулося звідусіль нетерпеливо палаюче, як вогонь.

І тоді вийшла наперед стара Параска і сказала так, щоб усі могли чути:

— Як перейшли ми один кордон і другий, так аж тоді тільки заспівали і пішли собі. До самого ранку йшли не спиняючись і не спочиваючи, бо все боялися, що нас доженуть і завернуть... Вранці підійшли до якогось гаю і там лягли спочити трохи. Але, як тільки ми заснули, то всі один сон побачили. Зявилися Божа Мати в червоному полумі і сказала нам: — „Просіть собі, чого самі хочете, а як Бог почує вас, то й я до вас усміхнуся!" Сказала так і зникла, а ми встали і далі пішли. Йдемо і думаємо, — чого-ж нам просити, як не того, щоб ніякого кордону на нашій землі не було ніколи?... — Подуамли так і з такими думками аж до самого Почаїва прийшли. Приходимо, а там людей тих, що ніде голці впасти. Поприходили аж із Галичини навіть, не то що від Холма, і всі вони моляться так само, як і ми молимося, і того самого, видко, в души своїй просять. Як побачили нас, то аж здивувалися. „Як же ви дісталися сюди?" — питалися нас, а ми їм і розповіли про все по чистій правді. Слухаючи, що ми розповідали, вони ще більше дивувалися і казали: — „Так невже там не ліпше, як у нас?!".. Два дні молилися ми — то перед мощами святого Гиви, то коло скелі, на якій „стопку знати", а на третій день прийшли поклонитися перед чудодійним образом, як враз усі ми побачили, що Божа Мати всміхається до нас цілком так, як мати до дитяти свого. Заплакали ми від радости і зараз же пішли назад, щоб скоріще і вас цим потішити...

— Нарешті! — радісно озвалося село і, як весняна хвиля бурхливої ріки, загула й загомоніло одне і те саме:

— Всміхнулася Божая Мати!... Всміхнулася!...

І в той час, як цей радісний гомін, здавалося, не міг знайти собі місця в одних тільки Личаківцях і рвався навіть на „той бік" через кордон, геть аж до Юдкового млина в сусідньому селі, — голова „Комнезаможа" сидів у своїй хаті і, плачучи, чекав комісарської кари. — Те, що мало статися, вже сталося, а перед ним нікчемна найбільша кордонна варта...

23. квітня 1923 р.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Психольоґія рабів.

(З бразилійської „Праці").

Але мозок мій раб.
Але кров моя раб,
(І. Франко).

Бідна ми нація! Рабство вкрилося в нас і розточило нас як рак і нам ніяк вичистити свою кров і свій мозок від погубної гнилі, що розточує нас все і всюди. На кождому кроці, в кождому ділі ми рабами, навіть не помічаючи сего, і навіть ті, що, здається своєї рабської вдачі позбулись, поводяться всюди як раби з рабською кровю і рабським мозком.

Що ціхує вільну націю Передівсім почуттє єдности, кріпка звязь поміж усіми її членами, відчуваннє відповідальности за всі вчинки приватні і громадянські, расова гордість, змаганнє, щоб нація росла вшир і вгору, і поверненнє всіх своїх кроків в напрямі приспішення і допомоги цему ростови. Чоловік свідомий свого горожанства і волі принесе найбільші жертви із себе; пожертвує навіть своїм особистим щастем, щоб тільки його нація росла, кріпшала, добувала свої права, славу і пошану.

Цілком відмінно поводиться **людина з душею раба.** Така людина наоборот, працює з якоюсь упертостю всюди, де тільки є нагода, щоб свою націю розєднати, розбити, підкопати, понизити, обезсилити й обезславити. Така людина кождим своїм ділом копає яму свому народови — свідомо і з розмислом, або й несвідомо.

З отаких одиниць складається в поражаючій більшости наш загал, а передівсім наш бразилійський загал.

Скілько не мали ми і не маємо сьогодня тих гробокопателів нашого національного істнованя з рабською душею — ось тут у Бразилії! Скілько не було зроблено і не робиться ще й сьогодня осьтими рабами, щоб яма для нашого народу як найскорше була готовою до того, щоб його поховати! Скілько не було зроблено і не робиться осьтими рабами, щоб загал осмішити, обезвірити, зробити байдужим до всіх голосів, що будять його до життя, приспати, задурманити, зробити добрим матеріялом на жертву чужої експльоатації, зробити матеріялом на лакея і слугу!

Всякий почин праці над розбудженнєм приспаного загалу, над його зорганізованнєм, над влиттєм в його жили живучої крови, **сі раби зустрічали і зустрічають глумом, киринею, кертичним риттєм, руйнованнєм. Вдягнувши тоґу всезнайків, опікунів, що так і розпинаються за долю загалу, вони все обплюють, зогидять, поглумлять і все і всюди накинуться на ратівників народу тим, що відтянгуть загал від кождого, хочби й найблагороднійшого почину.** Їм не сподобається або ніс, або ухо того, що дає почин; вони заглянуть в його метрику, щоб провірити, хто його хрестив: „піп", чи Трильовський: вони обчислять його майно, яке він мав, має і буде мати десь на Марсі — словом, вони не лишать сухої нитки на нещасному, тільки длятого, щоб йому не вдалося комусь отворити очі на грозячу небезпеку нації. Вони навіть самі нібито покумаються з чоловіком почину і з його почином, але тільки з цею метою, щоб красше і лекше працювати над зруйнованнєм його праці, щоби в ролі помічників тим погубнійшу робити працю руйновання, щоби врешті обплювати почин, бо, мовляв, вони в самому жерелі пересвідчилися в його шкідливости, або неможливости здійснення.

Скілько то в сій нещасній Бразилії ми не маємо таких руїнників з рабською душею! На кождій кольонії аж кишить від тих запеклих ворогів, а громада йде за ними як отара овець, віручи свято в їх найкрасші наміри. Один скритикує ґазету, бо йому не подобається це, що хтось ґазету читає і освідомлює себе; другий обсміє наших вчених, кажучи, щ овони дурниці пишуть; інший зогидить нашу церкву, бо знає, що ся церква це могутня зброя нашого народу в боротьбі з ворогами; інший викпить нашу школу; ще інший оклевече основників Українського Союза, що мовляв, Союз орґанізація що має на меті запродати нарід з кістками священикам; ще інший вкине зерно сумніву в наші сили і скаже людям, що ми взагалі не всилі нічого вдіяти; інший відхилиться від орґанізації, щоби злим прикладом вказати шлях другим до дезерції; ще інший з розмислом буде поводитись так, щоб до орґанізації розбудити нехіть і недовірє; інший підкине людям підлу ґазету, або книжку, і т. д. в нескінченість. А все те робиться не з наміром принести користь загальній справі — сохрань Господи! — все те чортівські штуки замаскованих ворогів нашого відродження, **рабів на службі наших ворогів**, що як вовки в овечій шкурі винищують стадо овець. **Все те нікчемна тайна поліція наших ворогів, яка з маскою патріотів і приятелів народу працює на нашу загибіль і на славу нашого ворога. Все те рабська гниль.**

Бо спитайте ви всіх тих ославлених патріотів, що нібито для добра справи так дуже ревно працюють на те, щоб ми не довершили нічого, спитайте їх, що брого вони зробили для нашої справи? Перейдіть думкою минувшину і сучасність їх життя, погляньте на їх руки, загляньте до їх кишені! Вам розкриється вся правда і ви побачите **мізерних обманців, або крайних неробів, яких ви при жадній праці не бачили ніколи, або таких, що мають руки не конче чисті.** І ви переконаєтесь, що їх руїнницька робота має на меті, з одного боку не допустити до того, щоб загал пересвідчився, що можна працювати чесно, а з другого боку, щоби цькованнями і клеветами на других відвернути увагу загалу від своїх власних гріхів.

Горе народови, який іде за такими рабами-обманцями манівцями, бо для такого народу немає ратунку! Такий народ не спосібний до ніякої боротьби за поправу свого істнования і він **скорше чи пізнійше стане жертвою сусіда,** який чигає на його загибіль.

І така доля чекає наш бразилійський загал, якщо ми не схаменемося впору і не виділимо зерна від полови та не обєднаємось, щоби з вовками скорше упоратись.

П. Карманський.

ПРИСЯГА-КЛЯТЬБА

Здалека від загонів рідних,
Обідрані з надій послідних,
На чужині, на цвинтарях,
Зійшлися виснажені, бідні,
Щоб пригадати дні побідні,
Сцілити біль огнем присяг.

Пять літ боролися мов тури
За правду, за „очаг культури".
Сами вмлівиючи від ран.
Відтак за дротами три роки
Клювало їх скитальство-поки
Петлі не висукав тиран.

Й недав її своїй рабині,
Що роскошуєсь в ґільотині,
Яку будує тисяч літ.
Щоб засоромила Нерона
І, щоб як злочинів корона
Розбоєм здивувала світ.

Зійшлись опущені, безрідні,
Щоб попрашати вже послідні
Сподівання на спочуття;
І щоб в останнє присягнути
Голов під присуд не зігнути.
Спродати дорого життя.

Кого-ж на свідка призивати,
Коли з пограбленої хати
Нічо крім болю не взяли?
Коли і прапори порвали
І очі ними повкривали
Тим, що скитаючись, лягли?

І присягали на могили,
На прах борців, що не дожили
Ганебного для світа дня.
А їх слова хрести збірали
І раменами їх кидали
У далечінь, де жде рідня.

Клялися, що не зложать зброї,
Хіба аж пімщені герої
Проснуться від ридань катів.
І слухали гроби й молили,
Щоб дав їм Бог потрібні сили
Удвигати тягар хрестів.

Прудентополіс, Парана, Бразилія,
5. червня, 1923.

СПРАВОЗДАННЄ Ч. 5

СОЮЗУ „ГОЛОДНИМ УКРАЇНИ" У ВІДНИ, ПРЕДЛОЖЕНЕ РІЧНИМ ЗАГАЛЬНИМ ЗБОРАМ.

Дня 21. квітня скінчився рік від першого, організаційного засідання ініціяторів віденського Союзу „Голодним України". В оголошенім тоді комунікаті, в чотирьох справозданнях з перших 7 місяців його діяльности (до 18. листопада м. р.) а також в відозвах його президії були докладно описані мотиви, які привели до завязання сеї організації, ті завдання, які вона собі ставила, способи їх здійснення, і перепони, котрі вони стрічали; сі справоздання і комунікати всі появлялися в пресі, отже хто сею справою інтересувався, їх знає. (На жаль, часописи не могли містити, з технічних причин очевидно, докладних касових справоздань, розсиланих Союзом. Тому сим разом включаємо його в текст сього справоздання, в можливім скороченню. З огляду на великі вагання европейських валют, деякі позиції, для кращого орієтовання представлені в валюті доляровій) Так само відомий круг і характер діяльности львівського комітету „Голодній Україні", що повстав майже в однім часі з Союзом віденським і в своїй помочи Великій Україні працював в найтіснійшім контакті з ним (відпоручники львівського комітету радники А. Вітошинський і Лев Левицький засідали в управі віденського Союзу, а голова Союзу постійно зносився з проф. Студинським, котрий вів запомогову акцію львівську).

Діяльність обох організацій розвивалась весь час за спільним порозумінням, по спільному пляну, котрий розвивався і змінявся відповідно обставинам. Тому і в справозданнях так часто згадувались їх спільні заходи, і в сім справозданню для повноти образу вважаємо корисним попри роботу віденського Союзу схарактеризувати також результати осягнені спільною роботою обох організацій. На жаль, з иншими організаціями, які істнували за кордоном, їм не вдалось осягнути такого контакту.

В згаданих справозданнях були описані пляни запомогової акції, в розмірах можливо найширших, котрі ставились як віденською так і львівською організацією і ті перешкоди, з якими вони стрілись. Управа Союзу мала богато труду і клопоту в організації помочи, особливо в першім півроці, коли випробовувались ріжні форми можливої допомоги. Засідання управи відбувались в присутности всіх членів Союзу і Ревізийної Комісії; таких засідань було протягом року 40, і на них дуже докладно обговорювалось все звязане з організацією помочи.

Коли не вдалось переправити за кордон збіжа зібраного галицькими селянами, ані звязатись безпосередньо з продовольчими пунктами голодного району, щоб посилати їм гроші чи продукти для годовання масового, робота обох організацій звернулась на такі завдання: підтримувати поживою, річами і грошима українські школи, діточі садки, (захоронки) і бурси та українське учительство; запомагати молодіж висших шкіл; підпомагати українських учених, літератів і артистів; нести поміч працюючій культурній верстві.

Поміч ся подавалася через індівідуальні і колективні посилки. Посилки індівідуальні (10 долярові АРА і $2\frac{1}{2}$ Нансена) посилались головно комітетом львівським. Віденським Союзом посилались посилки виключно колективні, для розділу на місцях. Такими колективними посилками АРА і Нансена посилалась пожива; посилки АРА з матерією стали висилатись тільки під кінець, коли АРА оголосила вже припинення посилок, що й наступило з кінцем марта. Одежа, обуве, письменні прилади, медикаменти, тощо, пересилались з початку через віденську українську місію, а потім через місію Нансена через адресу Українського Червоного Хреста. З шести посилок, висланих першою дорогою, дійшло до адресатів пять, одна-ж, вартости 26 долярів (письменні приладдя, біле, і ин) досі не відшукана й не доручена, і Союз доходить повернення її вартости. Більший транспорт, закуплений за гроші віденського Союзу і львівського Комітету (310 пар черевиків, 551 штук теплого убрання, 69 тузинів теплих рукавиць і панчіх, 66 штук уживаної одежі в 11 великих скринях, загальної вартости коло 1,700 долярів) висланий з Відня 16. листопада через представника Нансена в Берліні д-ра Фріка, дорогою принятою транспортами Нансена — через Ґиґу і Москву, ішов дуже довго і теж не дійшов у повній цілости. Невважаючи на всі зусилля принаглити він тільки 16. лютого вийшов з Москви і тільки 2 квітня був зголошений з київської митниці представникам Українського Червоного Хреста, а нашими уповажненими мав бути принятим 10. квітня. Не дораховано в сім транспорті ваги 56 кільо, за котрі буде доходити відшкодовання від залізниць Український Червоний Хрест. Переслане одінне і обуве призначене до поділу між потрібуючими Київа і провінції, і київські уповажнені розділили їх відповідно даній інструкції.*)

Нарешті грошева поміч передавалась з початку меньшими сумами через оказії — і сі суми всі прийшли куди були направлені, а останніми-ж часами, коли банки і українське представництво „зовнішного торгу" стали приймати ручення для вилки на місця в оригінальній валюті, з кінцем марта зроблено для проби кілька переводів, щоб переконатись, котрі форми пересилки будуть скорші і практичнійші, і тими будуть пересилатись грошеві підмоги. Одночасно одначе Союз ввійшов в зносини з місією Нансена, запитуючи чи з припиненням посилок АРА не можна би через його місію в потребі перевати посилки в поживі, одежі, медикаментах, шкільних і наукових приладах і т. п. — переговори ще не прийшли до кінця.

Инші форми помочи, проектовані Союзом — як посилка книг, виїзд учених і артистів за кордон, для лікування і спочинку, і под., стрілися з непоборимими трудностями, описаними в попередніх справозданнях і були залишені.

Всього віденським Союзом було зібрано протягом року рахуючи в австр. коронах 223, 735, 256. — Значнійші вплиunion перших семи місяців були вичислені в 4 справоздані. В другім піврічу прийшли такі більші датки.

Православної громади в Шікаґо	$27.00
Горож. ратункового Комітету в Рочестер	300.00
Українського Червоного Хреста (Форт Віліям)	200.00
Комітету „Голодній Україні в Гартфорді	128.45
Збірка в Бразилії через П. Карманського	12.50
Жіночої Громади в Нюарк	72.00
Комітету обєднаних товариств помочи Україні в Нюарк	88.00
Запорожської Січи в Елізабет	19.50

Складка голяндських учених через проф. Фан-Вейка в Ледені 250 гол. гульд.

Складка норвежських учених через проф. О. Броха в Христіянії 100 шв. франків.

Павла Теодоровича в Югославії 100 динарів

Жіночої Ліги Мира і Свободи в Штутґарті і инших жіночих складок через д-ра Суровцову 108,550 нім. марок.

Разом рахуючи на доляри віденський Союз зібрав безпосередньо коло $2,500.

Від львівського Комітету на закупно одежі й висилку поживи одержав 8 міліонів пол. марок, що в доляровій валюті становило коло 850 дол. Крім того по вказівкам віденського Союзу ріжними організаціями було вислано безпосередньо на Україну, чи то на Український Червоний Хрест, чи то на уповажнених Союзу, чи то на инші подані Союзом адреси, $2,500 (по скільки Союз про се має відомости). Львівський Комітет (крім переданого Союзови) безпосередньо на Україну вислав посилок поживи на $3,200. Разом, з ріжними жертвованими річами передаваними для посилок на Україну приватними особами і організаціями (організацією австрійських робітниць, Кінстлергільфе, річами закупленими головою Союзу з грошей раньше надісланих на його руки з Америки) треба рахувати, що обидві організації передали на Україну протягом року повиш 9,000 до 9,500 долярів.

Колективні посилки посилались до 12 місць Великої України, котрі обслугують по змозі (по скільки се позволяє лихий стан транспорту) свої близші околиці. В більших центрах істнували розподільчі колеґії, організовані по інструкції даній Союзом; з представників ріжних верств і з участю відпоручників Українського Червоного Хреста — котрого комісіями рахувались сі розподільчі колеґії. По инших пунктах розділювали посилки довірені Союзу. З грошей одержаних ним по вказівкам Союзу Український Червоний Хрест передав в розпорядженнє сих розподільчих колеґій посилок на 830 долярів.

Звичайний порядок розподілу був такий, що розподільча колеґія складала спис потрібуючих, на пітставі присланого матеріялу і відомостей зібраних на місці, і постійно перевіряла його, доповняючи і зміняючи, відповідно змінам в матеріяльнім положенню потрібуючих. В міру як посилки приходили, їм видавалось по пів посилки АРА. Списи наділених надсилались Союзови, котрий зрештою мав змогу слідити за розділом також і на підставі купонів посилок повертаних з бюра АРА. Запомоги призначені школам, бурсам, садкам, віддавались до розподілу дотичним учительським колеґіям.

Взагалі про діяльність своїх уповажнених Союз мусить відізватись з великим признаннем. Вони не використовували сього поручення в своїх інтересах, навпаки — нераз самі бідуючи зрікались участи в посилках для себе, так що Союзови приходилось пильно нагадувати, щоб не поминали себе. Деякі працювали з подиву гідним присвяченням, в обставинах дуже тяжких і навіть небезпечних, і завдяки тому розмірно невелика поміч, котру обидві запомогові організації мали змогу подати, була дуже видатна. Її значінне, не тільки матеріяльне, але і моральне, було дуже велике. Чимало шкіл, садків і т. п. тільки завдяки сій помочи мали змогу перетриматись через сю невимовну тяжку зиму. Чимало людей було буквально урадовано від голодової смерти. Богато цінних робітників було підтримано в роботі, в енергії, в надіях на кращу будучність сими посилками. Всього наділено було до 400 культурних робітників, не рахуючи шкіл бурс і т. п. Для богатьох, напр. численних співробітників Академії Наук, що з скороченнєм її буджету зістались майже без усякої помочи, се була часто одинока поміч і заразом потіха і надія в їх невимовно тяжкім положенню. Листи, котрі одержувались з України, повні зворушливої вдячности для галицьких і заокеанських жертводавців, — і заразом трівоги, коли пішли вісти, що АРА припиняє свої посилки. Посилки АРА дійсно зробили велике діло — навіть ті що не користали з них, скористали з знижки цін на ринку, котру вони зробили. Належить отже шукати всіх способів продовжати посиланнє, коли не продуктів, то річей.

Союз „Голодним України" заспокоює своїх уповажнених і численних кореспондентів, котрі звертаються до нього з України, що він далі продовжати-ме свої заходи за кордоном, коло збирання жертв між земляками і поза ними, і сподіється, що вони не будуть глухі для сих покликів. Поміч дійсно пекучо необхідна. Коли навіть українське село з новим, дай Боже, урожаєм вийде з нинішнього тяжкого, а в східно-полудневій Україні — невимовно страшного положення, то се ще не принесе ратунку українському життю і культурній верстві по містах. Українська школа, наука, письменство, театр, мистецтво, яке розпучливо боролось за своє істнованнє — і упадало під натиском відродженої російської буржуазії сього року, стоїть далі перед такою-ж перспективою. Що сказати напр. про такий факт, що дружина українського народнього театру в Київі, не діставши цілий рік нічого за свою працю (бо весь збір ішов на покриттє видатків вистави) мусить зїздитись з провінції до Київа, аби зрікаючись зарібку для себе, покрити довг, який виріс на театрі, в сумі понад двайцять міліярдів, бо инакше український театр стратить будинок і свою позицію в Київі! А подібну крізу переходять й инші українські установи. Навіть Академія Ааук загрожена в своїм істнованню!

Та одинока надія на якісь грошеві засоби сього року полягає **виключно на Українцях Америки!** Галичина не буде вже мабуть в стані повторити збору для України. Проби пропаґанди помочи Україні між чужинцями поучили Союз, як мало можна відти сподіватись. Тим горячійше сподіваємось ми, що в зрозумінню національного інтересу наші заокеанські браття всіми силами підтримають нашу акцію, для ратовання української людности, української стихії, української культури. Инакше клич орієнтації на власні сили — проголошений українським громадянством — задав би брехню сам собі!

ЗА УПРАВУ СОЮЗУ „ГОЛОДНИМ УКРАЇНИ":

Михайло Грушевський, голова; **Антін Кобздай,** секретар; **Іван Коссак і Лев Левицький,** скарб.

ЗА КОНТРОЛЬНУ КОМІСІЮ:

А. Вітошинський, др. Суровцова і І. Чайка.

Нинішна адреса голови Союзу: Austria, Baden b. Wien, Isabellastr. 15.

Секретаря: Austria, Wien II. Volkswehrplatz 14/56.

Гроші проситься переводити через Wiener Bank Verein.

Розсилаючи до друку се справоздання; вважаємо потрібним додати кілька слів. За останні $2\frac{1}{2}$ місяці Союз не одержав ніяких нових жертв і засоби його вичерпані. Се наповняє нас трівогою, що може й наше громадянство, як ріжні чужоземні організації, зневохотилось вістями про вивіз збіжа Совітським урядом та піддалось таким міркуванням, котрі пустили деякі органи, що шкода, мовляв, і поміч посилати, коли уряд замість помочи голодним експортує збіже за кордон. Тим часом на Україні наші найкращі культурні, наукові артистичні сили, якось перебувши сю страшну зиму за помічю закордонних жертв, з страшною трівогою думають, що буде, коли ся закордонна поміч припиниться. Одержуємо листи від ріжних заслужених діячів, письменників, артистів, членів академії, то що, які потверджують, що вони живуть тільки завдяки тим половинкам посилки АРА, котрі що місяця діставали з віденських і львівських жертв. Новий національний „прихильний Українцям" курс, заповіджений урядовими кругами, досі не приніс ніякого поліпшення сій культурній українській українській верстві. Навпаки далі йдуть всякі „скорочення" і вся українська інтелігенція, яка не вийшла ні в комуністичні ряди, ні в категорію „спеців" (спеціялістів) — а вона, з виїмком одиниць таки не вийшла ні в одно ні в друге, — вона загибає під подвійним тягарем без заробіття і тяжких податків, котрими обкладається так звана буржуазія. В Галичині акція на поміч Великій Україні сього року не повториться, се вже знаємо дефінітивно. Отже що буде з тою культурною верствою? Що буде з українською взагалі, коли лишимо ту українську інтелігенцію на боже змилування?

Ви, Американські Братя, що пережили сі роки спокійно, не зазнавши ні війни, ні огня, ні грабіжу, ні голоду, повинні-б з більшою увагою ставитись до страждань старого краю та його людей, що понесли всі ті страшні жертви за кращу будучність нашого народу і впали під їх тягарем!...

У Відні, 7. червня 1923.

*) Тепер, коли се справозданнє йде до друку, управа Союзу має вже звідомленнє, яку нечувану, зворушуючу радість викликає ся одежа й обуве серед наших людей, що ратуючись від голодної смерти випродали, що ще зіставалось у них, і давно не бачили вілої одежі ні обувя. Які почутя викликають сі слова старої жінки одної з найславнійших, історичних фамілій України, що проходила зиму в діравих полотняних пантофлях, а тепер дістала черевики з сього транспорту: „а я вже думала, що так мені й не бачити цілих черевиків! Є ще Бог на небі і добрі люде на земли! До самої смерти не забуду на тих, що думають за нас нещасних, убогих!!!" Як жаль, що того так мало могли ми їм дати!

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовження) (7)

Иньші чорні діяманти.

Цю ніч Іван не мав щастя з своїми експериментами. Він стало помилявся в своїх обчисленнях, і по півгодинній праці натрапив на те, що в основній даті він помилився одною літерою. Ця літера заплутала тоді цілий ланцюг обчислень. Його хемічні спроби також не щастили йому. Він був незручний. Він опалив собі руку, схопивши замість ізольованого держальця гарячі обеньки. Він не знав що з ним зробилося сьогодня.

Йому все ще звучала в ушах мелянхолійна народня пісня яку він чув сьогодня вечером. Він мав дзвонення вух. Це трапляється навіть найбільш педантному вченому. Він почує мельодію і вона не виходить йому цілий день з вуха; там вона звучить при всіх його студіях, з нею він засинає, з нею й прокидається, нарешті він помічає, що він зробив всі свої сільоґізми по ритму цеї мельодії. Він хотів би увільнитися від неї, але це не йде. Маятник порушується в такт їй, її гудить алькогольова лямпа, її свище вентіль парової машини і кождий рядок який він читає дістає її ритм.

„Коли я чесала тебе,
Хіба я сіпала тебе за волосся?
Коли я мила тебе, моя дитино,
Хіба я не була ніжною?"

Ця мельодія дуже проста; але може голос мав щось чаруюче. Це був такий сумний, мелянхолійний, а при тім такий теплий голос, який співав цю цю пісню, це мусіла бути якась селянська дівчина.

Це у всякому разі докучає, перешкоджає.

Завтра вечером він довідається, яка з жінок співає і він призначить її тоді зараз до печі для дестіляції вугля. Звідти тон не досягне сюди.

Пісня не йшла йому з голови.

На другий день раннім ранком Іван спішно пішов до штольні; печ для зміни повітря працювала добре, в повітрю копальні було вже домішано лише десяту частину газу водення і вентіль можна було незабаром замкнути. Іван міг провести час поза межами копальні. Коли полудневий дзвін дав робітникам знак перервати працю, вабляча пісня зазвучала знов. Це співала одна з селянських дівчат поспішаючих на обід.

Це був чудесний голос з чистим звуком, як у лісового шпака, що не навченого співати по катеринці, який щебече лише свої власні природжені пісні.

Між дівчатами, які йшли перед ним в одній групі, він міг легко розпізнати співачку.

Це була молода дівчина, що найбільше шіснадцяти років. Блакітна безрукавка)бруслик, станик?) давали пізнати найдосконалійші, жадним корсетом не здавлені форми; а тому що коротка червона спідниця була з одного боку закачана і заткнута за пояс, це коротча сорочка давала можність бачити ноги повище колін. Кращі не були ніколи виточені і для Геби. Вони мали ніжні кісточки, гарно обрисовані стопи і пропорціональні прекрасні лінії. Голова дівчини була покрита пестрою хусткою, яка стримувала ціле її волосся. Її обличча було чорне як і у иньших від вугільного пороху, але і скрізь цей порох можна було оцінити красу, як знавець мистецтва вміє цінити античну річ не зважаючи на ржавчину. Риси цього обличчя були своєрідно чарівні, ніжні, лагідні, пропорціональні, виїмкові; брови — густі, чорні, вигнуті як змії; уста — ніжні, усміхнені, червоні; земний бруд і надземна ясність.

В її обличчю було щось, чого не міг покрити вугільний порох — великі чорні очи, два великі чорні діяманти. Тимрява повна зірок. Коли вона кинула цими очими швидкий погляд в очи Івана, вчений відчув, ніби ці діяманти провели рису по шклу фіали, в якій він тримав своє серце добре заховане, недоторкане. Вони ще цілком розріжуть це шкляне покриття, ці чорні діяманти. Дівчина привітала свого пана, провожаючи привітання усьмішкою, яка відкрила два ряди найкращих перлин зубів.

Іван чув, що він очарований. Він забув, чого він прийшов сюди і що він хотів сказати. Він лишився стояти як вкопаний і дивився вслід відходячій дівчині. Він чекав, щоб дівчина оглянулась. Це знялоб з нього чари. Бо най собі запамятає добре кожда дівчина, що перша стріла, яку вона кине своїм першим поглядом в серце мужчини, буде витягнута тим, що вона оглянеться до нього. Мужчина говорить на це: „звичайна жінка" і чари зникають.

Але дівчина не оглянулась, хоч ідуча за нею товаришка гукнула її по імени: „Евіля". Товаришка шепотіла їй мабуть у вухо пустотливі річи; дівчина лише повела плечима. Потім вона сіла разом з товаришками на підлозі в довгій стодолі, виняла з кешені кавалок чорного хліба і дике яблуко і пообідала.

Іван вернувся в дивнім настрою до свого мешкання. Вперше в життю він помітив, як порожня його хата. Система зір тепер не цікавила його. Він почував себе як комета, порушена в своїм леті.

Він був призвичаєний писати про все замітки. Він мав книжку, в якій були позаписувані замітки про всіх його робітників. Він провадив цю книжку з практичних мотивів, бо знав, що порядний робітник з добрим поводженням при більшій платні кориснійший, ніж лінивий робітник сумнівного поводження при меньшій платні. Тому він звичайно записував про кождого робітника, що він довідувався про його поведення.

При імени „Евіля" стояла замітка: „Молода сирота, удержує з свого заробітку молодого брата каліку, який ходить на милицях і зле говорить. Вона ніколи не буває у місті."

Він певно вже колись бачив цю дівчину, але не звернув на неї уваги. Він виплачував звичайно сам що суботи платню своїм робітникам; але тоді дивляться на гроші, а не на очи.

Як-же сталося, що він помітив ці очи тепер?

Хемічні і астрономічні студії цим разом не збільшилися в його щоденнику. Зрештою є ще иньші галузі науки, наприклад археольоґічний містицизм.

Для ґеольоґа і антропольоґа є також дуже цікаво, як уявляли собі старі мудреці діло творення, як вони уявляли собі часи перед всесвітним потопом.

Про мамутів і заврів вони ще не знали нічого. Але вони знали про янголів і чортів, про велетнів і божих синів. Цей містицизм називав „грішних янголів": „синами бога". В однім старім письмі звуться ці янголи, які полишили небо задля землі і зійшли вниз, щоб зробити гріх солодким, Еґреґорами. Коли це був мужеський янгол, то йому не могла противитися жадна жінка, коли це був жіночий янгол, то кождий мужчина мав ласку до нього і поспішав разом з ним до проклятття. В часи Яреда спустилися вони з неба і зійшли з гори Гармон вниз. Було їх двіста. З обіймів смертних і грішних янголів повстали Елїуди, Нефітіми і велетні. Ці велетні були людоїдами. Між відпавшими янголами найбільш грішним був Азаїл, найбільш зваблнвим Земіацац: обидва лежать звязані серед пустелі Дудаель, де вони були поховані під тяжкими камінями архиянголами Рафаїлом і Михаїлом. І там будуть вони лежати шістьсот десять людських віків і тоді їх Бог засудить. Сини Кайнана були перші, що дали спокусити себе одягненим в полумя жіночим янголам, і відтоді горіла земля під їх ногами, куди вони лише ступали.

Якіж прості казки оповідали так серіозно вчені старого часу.

Перед всесвітним потопом не жила прецінь ще жадна людина. Кости Нефітім і Евлід не що иньше, як рештки старого носорога, і коли Еґреґори з їх головою Земіацацом були засуджені на шістьсот десять людських віків вязниці, то цей речинець вже давно минув, і тепер ми мусілиб їх вже бачити.

Але хто знає, чи не ходять вони між нами.

Це обличчя таке, яке міг мати один з них.

Так могли виглядати чорти, коли вони були ще янголами.

Скільки світла і пекольної темряви, які хочуть зеднатися в однім земнім естві.

Ціле оповідання про Нефітімів і Елїудів є байка, дурниця, химера! Але це обличчя не може заперечити жадна ґеольоґія, жадна археольоґія! Це донька Нефітіми!

Але що то є в мозку серіозної, науково-освіченої людини? Який то Феномен, що перекидає всі системи? Як зветься цей новий хемічний продукт, який зявляється всупереч всім обчисленням?

Любов? це не може бути. По опреділенню мудреців є це симпатія двох протилежностей, центральне сонце мікрокосма, яке будить життя своєю теплістю і т. д. Мудреці сами властиво не знають, що то є. Але дві душі мусять стрінутися щоб повстала любов.

Отже є це інстикт звірят? Хтоби тоді зважав на нього? Мудрець керує своїми повабами, не вони ним.

Нарешті він вимудрував це. То цілком нормальне невтральне почуття, без оглушуючого сублімату, без корозивного преціпітету.*) Це почуття жалости. Співчуття до бідної дитини, яка не має ні батька ні матери і дотогож мусить ще удержувати бідного каліку, якому вона не дозволяю іти жебрати від хати до хати, і з яким вона ділить свій кавалок хліба; вона купує йому в аптеці дорогі ліки і задовольняється сухим хлібом і диким яблуком; і всеж вона добре настроєна, порядна, моральна; вона навіть не оглядається. О! напевно, заспокоював себе цілком Іван, в його серці заворушилось лише співчуття, коли він побачив це покрите порохом вугля обличча Наяди; а коли він побачив ці оголені повище коліна ноги Німфи, він не гадав собі нічого иньшого як те, що шкода ходити такими ніжними ногами в шорсткім грузі вугля.

*) Їдкого осадку.

(Дальше буде).

Богдан Лепкий.

У ТАБОРІ

Петро Мальований ходив між дротами як в менажерії звір. Голодна і неволею до розпуки доведена звірюка. Він сплювував і говорив сам до себе, мов несповна розуму.

„Ідеш на право — дріт, підеш на ліво — дріт і роби з собою що хоч. Грім би їх побив, хороба б їх видусила до лаби. І нам нема що їсти і їм нема що їсти, а миритися не хочуть, — дияволи. Перше лиш душегубів у тюрму замикали, а тепер душегуби ходять собі самопаш а чесний народ, мов худоба в кошарі живе. Ще гірше від худоби, бо худоба це гріш, а полонений — тягар. Чим скорше заковязне, тим краще для них, не буде даром хліба жерти. А хліб дорога річ. Перше за дві-три марки мож було в комерсанта цілу буханку купити, а нині оден шматок марку коштує тай то такий, що крізь його, аж Таращу видно. Тьфу."

Сів під решіткою, обіймив праве коліно руками і хитався на право й на ліво, як від вітру пень.

„О, така гарна днина, сонінько сяє, вода журчить, травиця, ніби чуєш, росте, тільки плуг бери та гайда в поле, ори, сій, волочи. Та невже! Ти тепер не господар, не рільник, а военнополінний. От яке тобі імя підобрали, підбиравби їх дідько на вила. Та то не жарт! У мене десять десятин ріллі, і воли і корови і жінка і діти. Я не хтобудь! Найстарший син в Америку пішов, гроші робив, похвалявся, що мені золотий годинник в дарунку привезе. Мені, то годинника не треба, бо я з сонця читаю, я час свій розумію, але все таки, диві́ть який у мене син! А я тут, як каторжний який як в менажерії мавпа, за дротами сиджу. О!"

Доторкнув я рукою шинелі, пощупав себе за рукав, поглядив брудну сорочку.

„О, як опорядили мене! Гідний який. Одно слово — военнополінний. І номер є, і на штанах ляпас і через плечі ляпас, навіть генерал тілько ляпасів не має!"

Попід табор переходила якась німка. „Guten Tag!"

„Гут таг! Ну, чого випулила очі? Не бачила чоловіка, чи що?"

Показав їй язик, та зараз, мов засоромлений своїм дітвацьким вчинком говорив до себе.

„Злість тебе за серце хапає, коли бачиш вольного чоловіка. Ходить собі, куди йому завгодно і робить що хоче, а тобі зась. Тамтим, в одинацятому блюку, (тут показав рукою на таборовий цвинтар) тамтим і байдуже, а нам, живим, ні. Миб тих вольних зубами кусали, бо вони вольні, а ми ні. Роздратували людий, як диких звірів і прийде ще така година, що вони будуть жертися як звірюки, о! прийде..."

І знов обіймив руками коліно як жінку і знов хитався на право й на ліво. Далеко перед ним синіли гори і видно було світовий курорт Баден. Туди їхав залізничий поїзд.

„О, як спішаться. Децуг, айльцуг, чорт зна який цуг, щоб тільки скорше, тай щоб тільки скорше. А ти сиди. Сиди рік, сиди два, сиди три — до суду — віку сиди. Аж досидишся до такого, що тебе нужда зість, або хороба яка в ночи задавить, або з розуму зійдеш — тоді і визволять тебе. Военнополінний!"

Похилив голову на коліно і вже не подібний був до пенька, а до груди землі, яку вижбурляла війна з українського чорнозему і кинула з Таращі над Рейн.

І тая груда землі стала з себе

добувати звуки, сумні, скрипливі, страшні:

Ой запив козак запив, ой запив
|загулявся
А його кінь вороний та на
|стайні застоявся.

Скрипливі звуки продиралися крізь дротяну решітку і хотіли мандрувати в світи, та вітер завертав їх назад до вуха співака.

„Навіть пісні не хочуть пустити. Вона теж в плену".

Гарна пісня. Бувало з кіньми на ніч ідемо та співаємо. Давно було".

І спомини сідали на його, як на мерця мухи.

Він замовк, скрутився сам у собі і сидів без руху і без тями. Забув, де він і що з ним.

А сонце гріло.

Усміхнувся.

„Тай гріє ж як! Зовсім ніби у нас, ніби те саме сонце. Сонце те саме, а люди не ті, і звичаї другі і мова не така. Якже це так? Сонце всіх милує, і гріє і світить і гладить тебе по голові і ніби всміхається до тебе, ніби розважає тебе, а чоловік на чоловіка вовком глядить, зуби на тебе щірить: мар-р-рш!"

Гаркнув, як заржавілий ланцух.

„За мало їм одного табору, другий строять. Тай який здоровий! Тільки там бараки куди кращі, бо це для тих американців, що в полон попали. Американ, то пан, а наш руский мужик до неволі привик".

Його думки побігли иньшими шляхами.

„Я вже овсе в третьому таборі перебуваю: Був із Французами, був із Англичанами, а отсе між своїх попав. Тамтих ненавидять, але мають їх за людий, а наших, ніби люблять та так якось як господар своїх собак любить. Добрі собаки, а все таки собаки. Їм і помий досить..."

Пригадав собі таборовий суп і позіхнув.

„Ніяк не привикнеш до його. Борщику б поїв, вареників, щоб мені жінка наварила, та ще зо сметаною, та ще чарочку гіркої, та ще холодок у вишневому садку, а там хай сонінько світить, високо десь на небі. А тут воно з тебе останні соки висисає".

Встав і хотів іти в барак, бо незабаром вернуть товариші із школи і почнуть розливати суп. Чим скорше з тарілкою підійдеш, тим кращого наллють. А там що доброго, й нестане.

Та зір його спинився на американському, новому таборі. Між ним а між старим українським поміж двома решітками, бігла стежечка а тою стежечкою мандрували два часові. Оден з права, а другий з ліва. По середині стрічалися, повертали і розходилися в два боки. Старі, пядесятьлітні німецькі баєри.

„Вам батьки, так само хочеться „шпаціривати", як мені отут, о, сидіти. Пішли б ви собі до своїх жінок, а ми до своїх тай бувби шлюс. А так кумедію з нами грають і годі. О, який мені вояк. У мене кращі в коноплях стояли, тай то воробці не боялися їх".

Засміявся махнув рукою і вже хотів іти, як нараз, мовби його хто по голові вдарив. „Що за біда!" Приложив руку до чола, щоб сонце не сліпило і стояв, якби до землі приріс.

А напроти його, в американському таборі теж стояв такий як він, тільки молодший і вбраний гарнійше і теж руку над очима держав.

А потім оба стали посуватися вперед, поки носами не доторкнулися до дротів.

„Батьку!"

„Сину!"

„Не вже ж це ви?"

„Не вже ж це ти, Іване?"

Дроти сталися хитати, мовби хотіли їх пустити до себе.

„А виж ту що робите, батьку?"

„На Мазурських болотах у полон попав. Третий рік сиджу. Нудьга така, нужда. — а ти?"

„А мене в Америці до війська взяли, крізь океан везли, під Раймсом Німцям у руки дістався".

„Батьку!"

„Сину, ти мій..."

Надбігли часові і відігнали їх від решіток, старого в право, а молодого у ліво.

Перше між ними був океан, а тепер дві дротяні переволоки і стежечка вузка, якою мандрує двох німецьких вояків туди й назад.

— — — — — — —

Дві рушниці сунуться понад дроти і ніби позіхають до сонця.

Берлін, 2. VIII. 1920.

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ.

Заходом Укр. Т-ва „Просвіта" в Ню Йорку, уряджується

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 15. ЛИПНЯ
в DECKEN'S PARK (Pelham Bay)
3250 Westchester Ave., Hunt's Point Road, Bronx.

Парк отворений о годині 10. рано.
ВСТУП 40 ЦЕНТІВ.

Українці! Єсли хочете відпочити по тяжкій тижневій праці і набрати свіжого та здорового воздуху, як рівнож повеселитися з товаришами, приїзджайте на пікнік дня 15. липня. На пікніку будуть ріжні забави, танці при добірній музиці, а також недалеко парку є залив, де можна купатися і поплавати на лодці. 61-62

Дороговказ: Взяти Lexington собвей і їхати до 125 улиці. Там пересісти на трен Pelham Bay Park Station. По виході зі стації, звернути назад попід елевейтор і через одну мінуту Ви будете в парку. Коло стації впрочім чекатиме на Вас Комітет.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Василія В., від. 229 повідомляє, що мітинг відбудеться о 12. годині попол. в неділю, 15. липня в церковній гали при 7. ул. Будуть наради в справі пікніку, котрий ухвалено на минувшім мітингу. Обовязком кождого члена вирівнати свій довг. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Коцюпко, предс.; В. Тарас, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Від 269 на Вест Сайд повідомляє своїх членів і членкиць, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 15. липня о 2. годині попол. Проситься прибути бо будуть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт. — В. Кик, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45 повідомляє всіх своїх членів, що мітинг відбудеться в неділю, 15. липня о годині 2. пополудни в гали тов. Укр. Амер. Горожан. До полагодження є дуже важні справи. Кождого товариша присутність конечна. — С. Штогрин, предс.; М. Качмарик, кас.; М. Рибак, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221 подає до відома, що на мітингу 8. липня більшість членів ухвалила, щоби взяти фотографію цілого товариства і подати на рік 1924 до календаря У. Н. Союза. Проситься усіх членів явитись в неділю 22. липня сейчас по Службі Божій при Оклей і Райс ул., де вже тим займеться комітет. — П. Лучків, рек. секр.; М. Беряк, голова.

БЕЙОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 281 повідомляє членів, що регулярний мітинг буде відбуватись в другу суботу по першім. В суботу, 14. липня о годині 7.30 вечером під ч. 318 Бродвей відбудеться місячний мітинг. Взиваєсь всіх членів прибути, а таксамо других привести, котрі би желали вступити до нашого товариства. — С. Марків, секр.

АЛТУНА, ПА. Бр. Н. Пр. Діви Марії, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 15. липня о годині 2. пополудни в церковній гали. Буде справозданне за перший пізрік. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Патронік, предс.; Г. Сеньків, кас.; І. Олексин, секр.

ЗАГАДОЧНЕ САМОВБИВСТВО.

На днях при вул. Академічній у Львові пізним вечером поранив себе смертельно із наміром самовбивства молодий чоловік невідомого імени. В його кишені найдено тільки картку із написю: „Я дитина цілого світу, пращаю цілий світ".

СМЕРТЬ Б. МІН. Л. БІЛІНСЬКОГО.

Дня 15. червня с. р. помер у Відни бувший міністер др. Леон Білінський, в роковини своїх уродин. Др. Білінський уродився 1846 р. в Заліщиках, в Галичині.

І В БРАЗИЛІЇ ЯК В ГАЛИЧИНІ

До бразилійської „Праці" пишуть з Бара Вермеля:

Від ляха хоч полу втинай і втікай, каже наша приповідка. Та ми не дуже ляшні цурались колись, але кумалися з нею як з братом. От думали собі: таж ті „лаціннники" з нами разом бідували, разом з нами панські лани обробляли, разом з нами вигнала їх панська Польща з рідної землі на далеку чужину. До того-ж вони по нашому говорять; вони Українці по походженню, мові, а лишень дідичівська примха зробила їх латинниками. Але гірко, дуже гірко ми завелись на тій приязни.

Перед літами Бара Вермеля й Антоніна побудовали спільно громадську школу на Антоніні. Всі кольоністи — з виїмкою 5 — це Українці. А тих 5 лацінників вачали нас за ніс водити. В школі хотіли завести лишень польську молитву, польські пісні, рожанець, а нас викурити або спольщити, бо всі вони захорували тут в Бразилії на велику польськість.

Тому то Бара Вермеля побудувала тепер свою власну українську школу, де буде і наука для дітий і читальня і спільний дім молитви. Дня 31. мая с. р. відбулось торжественне посвячення нової школи при великому здвизі народу, гордого за те, що свою гадку потрафив замінити в діло, та що з ляшнею не має нічого спільного.

Учасник.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ